

De eêste roeper is de poeper

Door Engel Reinhoudt

Vaoders en moeders è dikkels wieze raed greêd voe d'r guus. Voe aollerlei situaties è ze standerduutdrukkingen voorraedig, daè a ze een kind mie waerschuwe, geruststelle of wat leêre. Bie het ouwer worren, oar je mensen dikkels zegge 'moeder zie vroeger aoltied .... of vaoder placht dan te zeggen ..... en dan komt er zô een raed, een wieze spreuke of soms ok een humoristisch bedoelde opmerking. In het blad 'Onze Taal' van april stoeng 'r een artikel over dit soort uutspraeken en de schriever d'r van, Jaap Toorenaar, verzaemel ze en schreef 'r een boek over. 'Ouderwijsheden' eêt het. Aanleiding om ok es terug te dienen mie welke spreuken ons bestoekt bin vroeger en welke a je zelf ok nog wè es van stal aelt.

A je vroeg an vaoder of a je iets bepaelds kon ete, was het vaste antwoord 'kan 't deur de roeper, kan 't ok deur de poeper'. Mie are woorden 'gae gerust je gang'. Moeder tegen de meisjes a ze klaegden over de drôge kosten an 't broad: van kostjes, krieg je moaie bostjes. Of a dat waer is weet ik nie, wan nae vuuftig jaer werke die kostjes nie mî, dien ik. A je tevee eten op je bord kreeg en je beklag daè over dee, dan was het aoltied 'dat a je nie op kan, mô j' eêst opete'. Liet je te vee krumels ligge op je bord, dan was het 'krumels is ok broad'. È je gin zin, dan maèk je mae zin.

Eên die a 'k pas begreep toen a ze 't uuteleid ao, was 'è je goed egete? Ja? Nou, dan ka je lapjes schiete'. Het gaèt dan om de dubbele beteêkenis van goed, kleêren en goed in de zin van prima. Zei je a je liever kaes as jam op je stute ao, dan kreeg je te oaren: lievere koekjes bakke me nie. Bie vee lawaai: 't is een leven as een oordeêl. A je de deure van d'n uzen open liet stae, was het 'bî j' in de kerke gebore?' A je erg laete thus kwam, dan zeie ze: de nacht is voe 't ongedierte. Ao drift weinig op'eleverd: ardlôpers bin doadlôpers. 'È je gin tied, dan maèk je mae tied'. A je onstrant was en je vroeg om een koekje, dan was 't (in 't algemeên Nederlands): kinderen die vragen worden overgeslagen. A je roekeloas ewist was, dan kreeg je 't oaren: a j' je gat verbrandt, mô j' op de blaeren zitte. A je niks zat te doen: ledigheid is des duivels oorkussen. Was je es een keêrtje ziek en wou je ok d'n aren dag op bède bluve ligge, dan was het 'bède verzwakt' en wier je an'eraaie om toch mae naè je werk of schole te gaen. 'Rust roest' is van 't zelfde laeken een pak. Liet 'r eên een schete en wier daèvan wat ezeid dan was het vaste commentaer 'de eêste roeper is de poeper'.

Praktisch gin eên van de uutspraeken is typisch Zeêuws. J' oar ze overaol en vee bin d'r terug te vinden as Nederlands spreekwoord of gezegde. Daèrom wiere sommige van die uitspreken ok in het Nederlands ezeid. Dat maèkt dudelijk dat het om geleênde taal gaèt. Soms most dat ok wè, omdat anders het riem verlore gieng. Kinderen die vragen, worden overgeslagen. In dialect zou dat weze: guus die a vraege, worre over'esloge. Dat lopt minder lekker om'a 't het nie riemt. Hetzelfde a een peuter vraegt om een schaere of een mes. De reactie is dan: kinderen beneden de zes, mogen geen schaar of een mes. In 't Zeêuws riemt dat nie, dus schakele me over in 't Nederlands. Wat a volgens mien wè Zeêuws is, is het gezegde 'dat ka je wè op je buuk schrieve' a je graag iets wou è dat a je nie kreeg. En waèrom op je buuk? Dan ka je 't mie j'n emde uutvaege.

Opvoedkunde in korte zinnen, pedagogie in steno.

Reacties: Werrilaan 21, 4453 CA 's-Heerenhoek. E-mail:

cn.zeeuws@zeelandnet.nl. Het stukje is na een maand ook na te lezen op www.zeeuwsezanger.nl